

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ COVID-19 HAKKINDA BİLGİ, ALGI VE DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ - TEK MERKEZ ÖRNEĞİ

EVALUATION OF HEALTHCARE PROFESSIONALS' KNOWLEDGE, PERCEPTION AND BEHAVIOR ABOUT COVID-19 - SINGLE CENTER EXAMPLE

 Merve YILMAZER¹, Duygu İlke YILDIRIM², Mehmet Ali ERYILMAZ³

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı hastanede görevli olarak bulunan sağlık çalışanlarının; COVID-19 hakkında bilgi, algı ve davranışlarını incelemek ve etki eden faktörleri değerlendirilerek sağlık çalışanlarının konu hakkındaki duyarlılığının artmasına katkı sağlamaktır.

Materyal ve metod: Bu araştırma 01.10.2020 – 31.01.2021 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışmaya katılmayı kabul eden 503 sağlık çalışanı ile yapıldı. Katılımcılara sosyo-demografik bilgi formu ile güncel kılavuzlar doğrultusunda hazırlanmış anket formu yüz yüze doldurtuldu. Verilerin analizinde SPSS 25.0 programı kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya 503 kişi dahil edildi. Ünvan, birlikte yaşanan kişiler, meslekteki kıdem yılı, günlük çalışma süresi, bilgilendirme toplantısına katılma ve COVID-19 hastası takip etme durumu COVID-19 bilgi düzeyine etki eden faktörler olarak anlamlı bulundu. Algı düzeyine etki eden faktörler ise ünvan, birlikte yaşanan kişiler, meslekteki kıdem yılı, sigara ve alkol kullanma durumu, kronik hastalığa sahip olma, günlük çalışma süresi, bilgilendirme toplantısına katılma ve COVID-19 hastası takip etme durumudur. Ünvan, cinsiyet, medeni hâl, birlikte yaşanan kişiler, çocuk sahibi olma, meslekteki kıdem yılı ve sigara ile alkol kullanma durumunun katılımcıların COVID-19 korunma düzeyine etki ettiği bulundu. COVID-19 korunma düzeyi ile COVID-19 algı düzeyi ve COVID-19 bilgi düzeyinin anlamlı olarak ilişkili olduğu görüldü.

Sonuç: Çalışmada COVID-19 hastalığı hakkında bilgi düzeyi ve algı düzeyi arttıkça davranışsal korunma düzeyinin arttığı görüldü. Bilgi, algı ve davranış düzeyini etkileyen birçok faktör saptandı. Katılımcıların çoğunluğunun COVID-19 ile ilgili olumlu bilgi ve farkındalığa sahip olduğu fakat uygulamanın belirli yönlerinde boşluklar olduğu belirlendi. Sonuç olarak, COVID-19 önleme ve COVID-19'dan korunma ilgili eğitimler farklı faktörlere göre düzenlenmelidir. Bilgi içerikli eğitimlerin yanı sıra davranış ve algılarının değiştirilmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır.

Anahtar kelimeler: COVID-19, Sağlık Çalışanı, Pandemi

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to ensure that healthcare professionals working in the hospital; To contribute to increasing the amount of subject section of healthcare professionals by examining the knowledge, perception and results about COVID-19 and evaluating the affecting factors.

Materials and methods: This research was conducted between 01.10.2020 and 31.01.2021 at the Health Sciences University Konya Training and Research Hospital with 503 healthcare professionals who agreed to participate in the study. The socio-demographic information form and the survey form prepared in line with current guidelines were filled out face to face by the participants. SPSS 25.0 program was used to analyze the data.

Result: 503 people were included in the study. Title, people living together, years of seniority in the profession, daily working hours, attending an information meeting and following a COVID-19 patient were found to be significant factors affecting the level of COVID-19 knowledge. Factors affecting the level of perception are title, people living together, years of seniority in the profession, smoking and alcohol use, having a chronic disease, daily working hours, attending an information meeting and following a COVID-19 patient. It was found that title, gender, marital status, cohabitants, having children, years of seniority in the profession, and smoking and alcohol use affected the participants' level of protection against COVID-19. It was observed that the level of COVID-19 protection was significantly related to the level of perception of COVID-19 and the level of knowledge about COVID-19.

Conclusion: In the study, it was observed that as the level of knowledge and perception about COVID-19 disease increased, the level of behavioral protection increased. Many factors affecting the level of knowledge, perception and behavior were identified. The majority of participants had positive knowledge and awareness regarding COVID-19, but gaps were identified in certain aspects of implementation. As a result, training on COVID-19 prevention and protection from COVID-19 should be organized according to different factors. In addition to informational training, plans should be made to change behavior and perceptions.

Keywords: COVID-19, Health Worker, Pandemic

Received:12.06.2024

Accepted:16.07.2024

Published:31.08.2024

How to cite: Yılmaz M, Yıldırım Dİ, Eryılmaz MA. Sağlık Çalışanlarının COVID-19 Hakkında Bilgi, Algı Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi - Tek Merkez Örneği. SMJ 2024; 2(2): 21-9.

¹S.B.Ü Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

²Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

³S.B.Ü Konya Şehir Hastanesi, Genel Cerrahi Kliniği, Konya; Türkiye

*demirmeerve@gmail.com

*Corresponding Author

Giriş

COVID-19 salgını Çin'in Hubei eyaletindeki Wuhan kentinde ortaya çıkmıştır (1). Dünya Sağlık Örgütü Çin'deki bu salgınının 2020 yılının Ocak ayının sonu ile Şubat ayının başı arasında zirve yaptığını düşünmektedir (2). Dünyanın geneline çok kısa sürede hızla yayıldığı için COVID-19 salgınının Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi kabul edilmesi 11 Mart 2020'de gerçekleşmiştir (3).

Ülkemizdeki COVID-19 ile ilgili ilk çalışmalar 10 Ocak 2020'de yapılmıştır. 22 Ocak 2020'de ise T.C. Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu ilk toplantısını gerçekleştirmiştir. 11 Mart 2020'de de ülkemizdeki ilk vaka görülmüştür (4). Triyaj yapmak, hastaları erken tanımak, COVID-19'dan şüphelenilen hastaların hızla izole edilmesi, tüm hastalar için standart protokollerin uygulanması, şüpheli COVID-19 vakaları için ek tedbirlerin alınması gibi birçok stratejinin sağlık hizmetleri sunarken bulaşmayı önlemek ve hastalıktan korunmak için sağlık personeli tarafından yeterli düzeyde bilinmesi ve uygulanması gerekir (5).

Aslında toplumdaki tüm bireyler COVID-19'a karşı duyarlıdır. Etkenle karşılaşma yönünden en riskli meslek grubu ise tabii ki sağlık çalışanlarıdır (4). Sağlık çalışanlarının sağlık hizmeti vermelerinin yanında bir diğer önemli görevi ise toplumu doğru bilgilendirmek ve topluma örnek olmaktır. Bu nedenle bütün sağlık çalışanlarının COVID-19 etkeni olan SARS-CoV-2 virüsü hakkında; virüsün bulaş yolları, virüsten korunmak için alınması gereken önlemler, hastalığının belirtilerinin neler olduğu, riskli grubun kimler olduğu gibi konularda asgari seviyede bilgi sahibi olması gerekir.

COVID-19 hakkında bilgilerimiz hâlen sınırlıdır. Ülkemiz verilerinin oluşması, sağlık çalışanlarının ve toplumun korunması ayrıca bilgilendirilmesi için daha fazla sayıda yayına ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın amacı hastanede görevli olarak bulunan sağlık çalışanlarının; COVID-19 hakkında bilgi, algı ve davranışlarını incelemek ve etki eden faktörleri değerlendirerek sağlık çalışanlarının konu hakkındaki duyarlılığının artmasına katkı sağlamaktır.

Materyal ve metot

Bu çalışma Karatay Üniversitesi Tıp Fakültesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Araştırmalar Etik Kurul'undan 10.09.2020 tarihinde alınan 2020/009 nolu onay sonrası yapılmıştır. Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı tipte bir çalışmadır. Bu çalışma 01.10.2020-31.01.2021 tarihleri arasında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 503 sağlık çalışanı ile yapıldı. Sağlık çalışanlarının COVID-19 hakkında bilgi, algı ve davranışlarının ölçüldüğü anket, yüz yüze görüşme tekniği ile uygulandı. Anket formu literatür taraması yapılarak ve T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi baz alınarak oluşturuldu. Verilerin analizi konusunda tanımlayıcı istatistikler; frekans, yüzde, ortalama, standart sapma değerleri ile sunulmuştur. Çalışmadaki soru gruplarının güvenilirlik düzeylerinin test edilmesi amacı ile Co. Alpha analizi kullanılmıştır. Çalışmada COVID-19 korunma, algı ve bilgi düzeylerinin katılımcıların özelliklerine göre incelenmesinde ikili gruplarda bağımsız örneklem t testi analizi, üç ve üzerindeki gruplarda ise varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi sonucunda farklı olan grupların belirlenmesi için Sidak ikili kıyaslama testi yapılmıştır. COVID-19 korunma, algı ve bilgi boyutları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacı ile korelasyon ve regresyon analizi uygulanmıştır. Çalışmada 0,05'den küçük p değerleri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Analizler SPSS 25.0 paket programı ile yapılmıştır.

Bulgular

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de görülmektedir. Çalışmaya toplam 503 kişi katılmıştır. Katılımcıların 294'ü (%58,4) kadındı. Katılımcıların yaş ortalaması 29,82±7,71 yıldır. Katılımcıların %25,6 ile hekim, %47,7 ile hemşire, %26,7 diğer personel olduğu görülmüştür.

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Unvan	n	%
Hekim	129	25,6
Hemşire	240	47,7
Anestezi teknisyeni	31	6,2
Radyoloji teknisyeni	13	2,6
Ebe	33	6,5
Sağlık memuru	23	4,6
Laborant	10	2,0
Tıbbi sekreter	24	4,8
Cinsiyet	n	%
Kadın	294	58,4
Erkek	209	41,6
Yaş(yıl)	Ort±SS 29,82±7,71	min-maks 20-54
Medeni Durum	n	%
Evli	237	47,1
Bekar	266	52,9
Gelir durumu	n	%
Asgari ücret	32	6,4
Asgari ücretin iki katı	341	67,8
Asgari ücretin üç katı	130	25,8
Kimlerle yaşamaktasınız?	n	%
Yalnız	185	36,8
Sadece Eş	55	10,9
Eş ve Çocuk	168	33,4
Anne/Baba	80	15,9
Eş, Çocuk, Aile Büyükleri	15	3,0
Çocuğunuz var mı?	n	%
Evet	189	37,6
Hayır	314	62,4
Mesleki Yılız	n	%
0-5 yıl	298	59,2
5-10 yıl	76	15,1
10-15 yıl	55	10,9
15-20 yıl	36	7,2
20 yıldan fazla	38	7,6
TOPLAM	503	100,0

Ort±SS: Ortalama ± standart sapma; **min:** minimum; **maks:** maksimum

Katılımcıların davranışsal korunma düzeyine etki eden faktörler Tablo 2’de belirtilmiştir. Hekim, hemşire, anestezi teknikerleri ve ebelerin COVID-19 korunma düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (p=0,03). Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre COVID-19’a karşı daha yüksek bir davranışsal korunma

düzeyi gösterdikleri belirlenmiştir (p=0,01). Evli katılımcıların COVID-19 davranışsal korunma düzeylerinin bekarlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Çocuk sahibi olmanın katılımcıların COVID-19 davranışsal korunma düzeylerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (p=0,03).

Tablo 2. COVID-19 korunma düzeyine etki eden faktörler

Özellik	Kategori	COVID-19 Korunma Düzeyi (Ort±SS)	p
Unvan	Hekim	4,14±0,58	0,03*b
	Hemşire	4,18±0,60	
	Anestezi teknisyeni	4,14±0,65	
	Radyoloji teknisyeni	3,80±0,37	
	Ebe	4,15±0,65	
	Sağlık memuru	3,89±0,57	
	Laborant	4,02±0,83	
	Tıbbi sekreter	3,98±0,57	
Cinsiyet	Kadın	4,26±0,51	0,01*a
	Erkek	3,94±0,66	
Medeni Durum	Evli	4,29±0,57	0,01*a
	Bekar	3,88±0,62	
Gelir durumu	Asgari ücret	4,03±0,60	0,18 b
	Asgari ücretin iki katı	4,12±0,60	
	Asgari ücretin üç katı	4,16±0,61	
Kimlerle yaşamaktasınız?	Yalnız	4,17±0,63	0,01*b
	Sadece Eş	3,99±0,54	
	Eş ve Çocuk	4,25±0,57	
	Anne/Baba	4,18±0,61	
	Eş, Çocuk, Aile Büyükleri	4,20±0,55	
Çocuğunuz var mı?	Evet	4,21±0,58	0,03*a
	Hayır	4,08±0,61	
Mesleki Yılıınız	0-5 yıl	4,07±0,62	0,02*b
	5-10 yıl	4,08±0,54	
	10-15 yıl	4,19±0,57	
	15-20 yıl	4,28±0,60	
	20 yıldan fazla	4,49±0,49	
Sigara Kullanımı	Evet	3,91±0,67	0,01*b
	Hayır	4,21±0,55	
	Bıraktım	4,15±0,61	
Alkol Kullanımı	Evet	3,78±0,72	0,01*b
	Hayır	4,16±0,58	
	Bıraktım	4,18±0,75	
Kronik hastalık durumu	Evet	4,26±0,62	0,19 a
	Hayır	4,11±0,59	
Günlük çalışma süresi	8 Saate Kadar	4,19±0,56	0,26 a
	8 Saat ve Üzeri	4,08±0,63	
COVID-19 bilgilendirme toplantısına katılım	Evet	4,15±0,59	0,21 a
	Hayır	4,08±0,63	
COVID-19 hastası ile karşılaşma	Evet	4,12±0,6	0,42 a
	Hayır	4,16±0,59	
COVID-19 hastası takip etme	Evet	4,15±0,6	0,34 a
	Hayır	4,09±0,6	

COVID-19 hastalığı geçirme durumu	Evet	4,06±0,61	0,24 a
	Hayır	4,21±0,58	

*a bağımsız örneklem t testi ve b varyans analizi; Ort±SS: Ortalama ± standart sapma; p<0,05 anlamlı kabul edilmiştir.

Katılımcıların algı düzeylerini etkileyen faktörler Tablo 3’de belirtilmiştir. Hekim, hemşire, anestezi teknikerlerinin COVID-19 algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Mesleki kıdem düzeyleri 20 yıl ve üzerinde olan katılımcıların COVID-19 algı düzeylerinin daha az kıdemli olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Kronik hastalıkları olan kişilerin COVID-19 algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Günlük 8

saat üzerinde çalışanların günde 8 saat çalışanlara göre algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (p=0,02). COVID-19 hakkında bir bilgilendirme toplantısına katılan çalışanların COVID-19 algı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir (p=0,01). Katılımcılardan çalışma hayatı sırasında COVID-19 hastası takibi veya tedavisinde aktif olarak görev yapanların COVID-19 algı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur (p=0,01).

Tablo 3. COVID-19 algı düzeyine etki eden faktörler

Özellik	Kategori	COVID - 19 Algı Düzeyi (Ort±SS)	p
Unvan	Hekim	3,88±0,49	0,01*b
	Hemşire	3,76±0,54	
	Anestezi teknisyeni	3,60±0,62	
	Radyoloji teknisyeni	3,15±0,26	
	Ebe	3,44±0,46	
	Sağlık memuru	3,45±0,41	
	Laborant	3,48±0,28	
	Tıbbi sekreter	3,23±0,42	
Cinsiyet	Kadın	3,74±0,51	0,18 a
	Erkek	3,64±0,58	
Medeni Durum	Evli	3,73±0,53	0,22 a
	Bekar	3,67±0,55	
Gelir durumu	Asgari ücret	3,42±0,49	0,01* b
	Asgari ücretin iki katı	3,65±0,55	
	Asgari ücretin üç katı	3,91±0,47	
Kimlerle yaşamaktasınız?	Yalnız	3,74±0,54	0,01*b
	Sadece Eş	3,74±0,47	
	Eş ve Çocuk	3,73±0,54	
	Anne/Baba	3,56±0,56	
	Eş, Çocuk, Aile Büyükleri	3,55±0,59	
Çocuğunuz var mı?	Evet	3,71±0,54	0,52 a
	Hayır	3,7±0,54	
Mesleki Yılıınız	0-5 yıl	3,69±0,53	0,01*b
	5-10 yıl	3,63±0,54	
	10-15 yıl	3,68±0,62	
	15-20 yıl	3,74±0,47	
	20 yıldan fazla	3,96±0,49	

Sigara Kullanımı	Evete	3,59±0,57	0,01* b
	Hayır	3,75±0,52	
	Bıraktım	3,65±0,63	
Alkol Kullanımı	Evete	3,54±0,61	0,01* b
	Hayır	3,71±0,54	
	Bıraktım	3,73±0,6	
Kronik hastalık durumu	Evete	3,91±0,53	0,01* a
	Hayır	3,67±0,54	
Günlük çalışma süresi	8 Saate Kadar	3,53±0,57	0,02* a
	8 Saat ve Üzeri	3,83±0,48	
COVID-19 bilgilendirme toplantısına katılım	Evete	3,84±0,50	0,01* a
	Hayır	3,45±0,52	
COVID-19 hastası ile karşılaşma	Evete	3,74±0,54	0,03* a
	Hayır	3,53±0,54	
COVID-19 hastası takip etme	Evete	3,84±0,50	0,01* a
	Hayır	3,43±0,53	
COVID-19 hastalığı geçirme durumu	Evete	3,73±0,55	0,01* a
	Hayır	3,67±0,53	

*a bağımsız örneklem t testi ve b varyans analizi; Ort±SS: Ortalama ± standart sapma; p<0,05 anlamlı kabul edilmiştir.

Katılımcıların bilgi düzeylerini etkileyen faktörler Tablo 4'de belirtilmiştir. Hekimlerinin COVID-19 bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Mesleki kıdem düzeyleri 20 yıl ve üzerinde olan katılımcıların COVID-19 bilgi düzeylerinin daha az kıdemli olan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (p=0,01). Günlük 8 saat üzerinde çalışanların günde 8 saate kadar çalışanlara göre bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu

görülmektedir (p=0,01). COVID-19 hakkında bir bilgilendirme toplantısına katılan çalışanların COVID-19 bilgi düzeylerinin katılmayanlara göre daha yüksek olduğu ifade edilebilir (p=0,01). Katılımcıların çalışma hayatı sırasında COVID-19 hasta takibi veya tedavisinde aktif olarak görev yapan COVID-19 bilgi düzeylerinin takip ve tedavide görev almayan sağlık çalışanlarına göre daha yüksek olduğu ifade edilebilir (p=0,01).

Tablo 4. COVID-19 bilgi düzeyine etki eden faktörler

Özellik	Kategori	COVID - 19 Bilgi Düzeyi (Ort±SS)	p
Unvan	Hekim	21,85±1,8	0,01*b
	Hemşire	19,3±2,90	
	Anestezi teknisyeni	16,87±3,05	
	Radyoloji teknisyeni	14,85±3,13	
	Ebe	15,85±3,43	
	Sağlık memuru	15,96±3,39	
	Laborant	16,8±2,94	
	Tıbbi sekreter	13,25±1,57	
Cinsiyet	Kadın	18,76±3,46	0,17 a
	Erkek	19,28±3,71	
Medeni Durum	Evli	18,98±3,65	0,44 a
	Bekar	18,96±3,47	

Gelir durumu	Asgari ücret	14,81±3,36	0,01* b
	Asgari ücretin iki katı	18,31±3,36	
	Asgari ücretin üç katı	21,75±1,99	
Kimlerle yaşamaktasınız?	Yalnız	19,29±3,22	0,01*b
	Sadece Eş	19,56±3,56	
	Eş ve Çocuk	18,93±3,6	
	Anne/Baba	18,3±3,99	
	Eş, Çocuk, Aile Büyükleri	17±4,26	
Çocuğunuz var mı?	Evet	18,83±3,70	0,12 a
	Hayır	19,06±3,49	
Mesleki Yılıınız	0-5 yıl	18,16±3,39	0,02* b
	5-10 yıl	18,32±4,14	
	10-15 yıl	18,22±3,90	
	15-20 yıl	18,97±3,88	
	20 yıldan fazla	20,50±2,81	
Sigara Kullanımı	Evet	18,11±4,09	0,15 b
	Hayır	19,36±3,2	
	Bıraktım	18,16±4,51	
Alkol Kullanımı	Evet	17,63±4,05	0,04*b
	Hayır	19,95±3,51	
	Bıraktım	20,4±4,22	
Kronik hastalık durumu	Evet	18,95±3,06	0,19 a
	Hayır	18,98±3,66	
Günlük çalışma süresi	8 Saate Kadar	17,51±4,00	0,01* a
	8 Saat ve Üzeri	20,09±2,73	
COVID-19 bilgilendirme toplantısına katılım	Evet	20,33±2,70	0,01* a
	Hayır	16,61±3,68	
COVID-19 hastası ile karşılaşma	Evet	19,49±3,3	0,01* a
	Hayır	16,57±3,82	
COVID-19 hastası takip etme	Evet	20,29±2,64	0,01* a
	Hayır	16,32±3,73	
COVID-19 hastalığı geçirme durumu	Evet	18,99±3,66	0,40 a
	Hayır	18,95±3,47	

*a bağımsız örneklem t testi ve b varyans analizi; Ort±SS: Ortalama ± standart sapma; p<0,05 anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 5. COVID-19 koruma, algı ve bilgi düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi

		COVID-19 Koruma Düzeyi	COVID-19 Algı Düzeyi	Toplam COVID-19 Bilgi Düzeyi
COVID-19 korunma düzeyi	r	1		
	p			
COVID-19 algı düzeyi	r	0,36*	1	
	p	0,01		
Toplam COVID-19 bilgi düzeyi	r	0,23*	0,42*	1
	p	0,01	0,01	

*Pearson korelasyon analizi yapılmıştır.

COVID-19 korunma algı ve bilgi düzeyi arasındaki ilişki Tablo 5’de gösterilmiştir. Buna göre; COVID-19 korunma düzeyi ile COVID-19 algı düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ama zayıf güçte bir ilişki olduğu bulunmuştur. COVID-19 algı düzeyinin artması COVID-19 korunma düzeyini de artıracaktır ($r=0,36$, $p=0,01$). COVID-19 korunma düzeyi ile COVID-19 bilgi düzeyi arasında pozitif

yönde anlamlı ama zayıf güçte bir ilişki olduğu bulunmuştur. COVID-19 bilgi düzeyinin artması COVID-19 korunma düzeyini de artıracaktır ($r=0,23$, $p=0,01$). COVID-19 algı düzeyi ile COVID-19 bilgi düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ve orta düzeyde güçte bir ilişki olduğu bulunmuştur. COVID-19 Algı Düzeyinin artması COVID-19 bilgi düzeyini de artıracaktır ($r=0,42$, $p=0,01$).

Tablo 6. Zamana göre COVID-19 bilgi, algı ve koruma düzeylerinin incelenmesi

Boyut	Anketin doldurulduğu ay			p
	Ekim	Kasım - Aralık	Ocak	
	ort±SS	ort±SS	ort±SS	
COVID-19 korunma düzeyi	4,44±0,49	3,98±0,53	4,01±0,66	0,01*
COVID-19 algı düzeyi	3,86±0,51	3,60±0,53	3,67±0,56	0,03*
Toplam COVID-19 bilgi düzeyi	18,59±3,79	18,61±3,90	19,65±2,91	0,21

*Varyans analizi uygulanmıştır. Ort±SS: Ortalama ± standart sapma; $p<0,05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Katılımcılar anket formunu doldurduğu tarihe göre üç gruba ayrılmıştır ve kişilerin anket formunu doldurduğu dönemin sonuçlara etkisi Tablo 6’da gösterilmiştir. COVID-19 davranışsal korunma ve algı düzeylerinin Ekim ayında en yüksek seviyede olduğu görülmüştür ($p=0,01$, $p=0,03$). Toplam COVID-19 bilgi düzeylerinin Ekim, Kasım-Aralık ve Ocak dönemlerinde farklı seviyelerde olmadığı görülmüştür ($p=0,21$).

Tartışma

Çalışmada katılımcıların demografik verilerine ek olarak ülkemiz ve dünya tıp literatürü için önemli ve anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Ülkemiz verilerinin oluşması için bu alanda daha fazla yayına ihtiyaç vardır.

Literatüre baktığımızda çalışmamıza benzer şekilde yapılmış çalışmaların olduğunu gördük. Benzer amaçlarla yapılan çalışmalar sağlık profesyonellerinden daha çok genel popülasyon üzerinde çalışmıştır (6, 7). Kadın katılımcılar erkeklere göre daha yüksek davranışsal korunma sergiliyorlardı. Afzal ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da erkeklerin kadınlara göre daha riskli davranışlar gösterdiği bulunmuştur (6). Suudi Arabistan halkında Al-Hanawi ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada erkeklerin COVID-19’a karşı uygun uygulamalara sahip olma durumlarının

kadınlardan önemli ölçüde daha düşük olduğu saptanmıştır (7). Bu durum kadınların temizlik konusunda daha dikkatli olmaları ile ilgili olabilir. Çalışmamızda kadınlar ile erkekler arasında algı düzeyleri ve toplam bilgi durumları arasında bir fark bulunamamıştır.

Literatürde sigara ve alkol kullanımına göre kıyaslama yapan çalışmalar sınırlıydı. Çalışmamızda sigara ve ya alkol kullanan katılımcıların davranışsal korunma ve algı düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Bu durumun sigara ve alkolün getirmiş olduğu sosyal ortam ile ilişkili olabileceğini düşündük. Katılımcıların bilgilendirme toplantısına katılıma durumu algı ve bilgi düzeylerini artırırken korunma düzeyleri açısından bir fark oluşturmamıştır.

Katılımcıların anket formunu doldurdukları döneme göre çalışmamızı Ekim ayı, Kasım-Aralık ayı ve Ocak ayı şeklinde üç döneme ayırdık. COVID-19 davranışsal korunma ve algı düzeylerinin Ekim ayında en yüksek seviyeye geldiği görülmüştür ($p=0,01$, $p=0,03$). Katılımcıların algı ve davranışsal korunma düzeylerinin yüksek olmasının Ekim 2020 döneminde COVID-19 vaka sayılarının tekrar artmaya başlamasıyla açıklanabileceğini düşünmekteyiz. Diğer aylarda daha yüksek vaka

sayıları olmuş olsa da COVID-19'a bir alışma olduğu ve bu yüzden katılımcıların algı ve davranışsal korunma düzeylerinin düştüğünü düşünmekteyiz.

Toplam COVID-19 bilgi düzeylerinin anketin doldurulduğu aylara göre farklılık göstermediği görülmüştür (p=0,21). Katılımcıların pandemi başında yoğun bilgi yüküne maruz kalmaları sebebiyle böyle bir sonucun çıktığını düşünüyoruz.

Çalışmamızın bazı kısıtlılıkları vardır. İlk olarak bilindiği üzere COVID-19 ilk defa görülmüştür ve bu konu ile ilgili hâlen yeterli bilgi yoktur. İkincisi çalışmamız tek merkezde gerçekleştirilmiştir, bu yüzden bir genelleme yapılamaz. Üçüncüsü çalışanların davranışları ve bilgi düzeyleri anket soruları ile katılımcıların kendi beyanları esas alınarak değerlendirildi. Sorular açık uçlu sorular değil çoktan seçmeli sorular şeklinde idi. Kişilerin bilmeden doğru yaptıkları sorular tespit edilememiştir. Kişilerin anket formundaki bildirilerinin gerçek hayatta uyguladıkları gerçek davranışlar olduğu kabul edildi. Kişilerin gerçek hayattaki tutum ve davranışlarının bize bildirdikleri bilgiler ile ne kadar örtüştüğünü elde ettiğimiz verilerle belirlemek mümkün değildir. Kişilerinin davranışlarının gözlemsel çalışmalarla değerlendirmek, bilgi düzeylerini ölçmede açık uçlu sorular kullanmak daha sağlıklı veriler elde ettirebilir.

Sunulan çalışma; sağlık çalışanlarının COVID-19 hakkındaki bilgi, algı ve davranışlarının sosyo-demografik ve COVID-19 ile ilgili durumlarla nasıl değiştiğini ortaya koydu. Bu çalışma, COVID-19 konusundaki eğitimin her kademedeki sağlık personeli için özellikle de genç ve daha az tecrübeli sağlık çalışanlarının hastalık hakkında bilgi ve algısını arttırmak ve böylece olumsuz tutum ve davranışları önleyerek olumlu önleyici uygulamaları teşvik etmek için sürekli mesleki eğitimler planlanması gerektiğini göstermektedir.

Teşekkür

Yoktur.

Çıkar çatışması

Yazarlar aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Referanslar

1. Petersen E, Gökengin AD. Sars-cov-2 epidemiology and control, different scenarios for turkey. Turkish Journal Of Medical Sciences 2020;(50):509-14.
2. Issever H, Issever T, Oztan G. Epidemiology of covid-19. Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi 2020; 3(Suppl.1): 1-13.
3. WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard [Internet]. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> (Erişim tarihi:17.07.2021)
4. COVID-19 Bilgilendirme Sayfası [Internet]. T.C. Sağlık Bakanlığı. 2020. Available from: <https://COVID-19.saglik.gov.tr/TR-66113/COVID-19.html> (Erişim tarihi:17.07.2021)
5. World Health Organization. Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected: interim guidance, 19 March 2020 (No. WHO/2019-nCoV/IPC/2020.3). World Health Organization 2020.
6. Afzal MS, Khan A, Qureshi UUR, Saleem S, Saqib MAN, Shabbir RMK, et al. Community-based assessment of knowledge, attitude, practices and risk factors regarding covid-19 among pakistanis residents during a recent outbreak: a cross-sectional survey. Journal Of Community Health 2021;46(3):476-86.
7. Al-Hanawi MK, Angawi K, Alshareef N, Qattan AMN, Helmy HZ, et al. Knowledge, attitude and practice toward covid-19 among the public in the kingdom of saudi arabia: a cross-sectional study. Frontiers In Public Health 2021;8:217.